

POLITIET
OSLO POLITIDISTRIKT

HATKRIMINALITET

Anmeldt hatkriminalitet 2019

Oslo politidistrikt, mars 2020

Forord

15. mars 2019 ble 51 personer drept i et terrorangrep mot to moskeer, Linwood Islamic Centre og Al-Noor moskéen, i Christchurch i New Zealand. Den 10. august 2019 opplevde Oslo politidistrikt et rasistisk motivert drap, etterfulgt av et terroranslag mot Al-Noor moskéen i Bærum. Den norske gjerningspersonen har gitt uttrykk for samme ideologiske ståsted som terroristen på New Zealand.

Terrorangrep rammer de berørte aller sterkest, men det rammer også oss som samfunn. I likhet med terror rammer hatkriminalitet flere enn den enkelte fornærmede. Riksadvokaten sa det slik i sitt mål og prioriteringsskriv for 2019: *"Slike lovbrudd rammer ikke bare det enkelte offer, men skaper redsel og utrygghet hos alle med samme bakgrunn, og skal derfor håndteres med stort alvor av politiet. Enhver skal kunne delta i det offentlige ordskiftet og bevege seg fritt i det offentlige rom uten å bli utsatt for hatefulle ytringer"*.

At én hendelse kan skape redsel blant flere så vi tydelig i Oslo politidistrikt i etterkant av angrepet på Al-Noor moskéen, men også de mindre sakene kan skape utrygghet. Det at en venninne blir spyttet på fordi hun sitter i rullestol vil lett, for en annen rullestolbruker, kunne føre til utrygghet om at det kan bli henne neste gang. Når tre menn opplever å bli slått ned uten forvarsel i Karl Johan etter deltakelse i pridefestivalen, så vet vi at dette skaper utrygghet blant andre homofile.

Etterforskning av hatkriminalitet skal prioriteres i politiet. I Riksadvokatens mål og prioriteringsskriv for 2020 står det: *"Såkalt hatkriminalitet skal vies særskilt oppmerksomhet (...) I regjeringens strategi mot hatefulle ytringer 2016-2020 understrekes at den ønsker at hatkriminalitet prioriteres i alle politidistrikter, og at politimestrene må sørge for at hatkriminalitet får nødvendig oppfølging"*. I Oslo politidistrikt prioriteres arbeidet mot hatkriminalitet, blant annet ved at distriktet har hatt en egen hatkrimgruppe siden 2014. Denne gruppen sørger for å løfte fagområdet betydelig. Vi ser at kunnskapen de har utviklet på fagfeltet også løfter hatkrimfaget nasjonalt. Oslo politidistrikt ønsker å bidra i å videreutvikle kunnskapen på fagområdet.

Et ledd i dette arbeidet er å utgi den årlige hatkrimrapporten. Den gir innblikk i hva slags type forhold som anmeldes, hvor de skjer, og nærmere om fornærmede og gjerningspersoner. Vi har også tatt med eksempler på enkeltsaker. I denne rapporten presiseres det flere ganger at det er vanskelig å trekke konklusjoner på bakgrunn av for så vidt lave anmeldelsestall, og det er grunn til å anta mørketall. Vi oppfordrer derfor fortsatt til å anmelde denne type saker. Vi fortsetter også opplæring og bevisstgjøring av ansatte i Oslo politidistrikt på fagfeltet hatkriminalitet.

Politimester Beate Gangås
Oslo Politidistrikt
Mars 2020

Innhold

Forord	2
Sammendrag	4
1 Innledning	5
2 Metode, forklart med resultater fra undersøkelsen	6
3 Statistikk	8
3.1 Antall forhold og grunnlag	8
3.1.1 Grunnlag etnisitet	10
3.1.2 Grunnlag antisemittisme	11
3.1.3 Grunnlag religion	12
3.1.4. Grunnlag LHBT	13
3.1.5. Grunnlag nedsatt funksjonsevne	14
3.2 Type lovbrudd	15
3.3 Hvem anmelder	16
3.4 Åsted	18
3.5 Nærmere om fornærmede	21
3.5.1 Kjønn/Institusjon	21
3.5.2. Alder.....	22
3.5.3. Fødeland og statsborgerskap	25
3.6 Nærmere om identifiserte gjerningspersoner.....	29
3.6.1. Kjønn.....	29
3.6.2. Alder.....	30
3.6.3. Fødeland og statsborgerskap	31
3.6.4 Rus og sosiale utfordringer	34
3.7 Relasjon mellom fornærmede og mistenkt/siktet	35
4. Avslutning	35

Rapporten er skrevet av Ingjerd Hansen, Stab for virksomhetsstyring, Oslo politidistrikt.

Epost ihansen@politiet.no

Uttrekk av data utført av Bjørnar Ludvigsen Kjenn og Christina Hofset, Stab for virksomhetsstyring, Oslo politidistrikt

Sammendrag

Totalt ble 278 forhold kodet som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2019. Det er en økning på 17 % fra 2018, men det er en økning på 94 % fra 2015, det første hele året Oslo politidistrikt hadde en egen hatkriminalgruppe. I løpet av de fem årene Oslo politidistrikt har hatt en særskilt satsing på hatkriminalitet har man altså sett en dobling i antall anmeldelser.

Det er som tidligere år flest forhold på etnisitet (58 %), deretter LHBT¹ (20 %), etterfulgt av religion (17 %) og til sist nedsatt funksjonsevne (3%) og antisemittisme (2 %). I ett av fire forhold (63 forhold) er det imidlertid en kombinasjon av ulike grunnlag, altså et hovedgrunnlag og ett undergrunnlag. Oftest er motivet da en blanding av grunnlagene etnisitet og religion.

Der hvor hovedmotivet er religiøst gjelder alle forhold islam. Tidligere har det vært noen unntak, men som i 2018 var alle religiøst motiverte hatkriminalmeldelser i Oslo rettet mot muslimer eller antatte muslimer. Blant LHBT-forholdene er det flest homofile menn som rammes.

De fleste forholdene gjelder hatefulle ytringer eller kroppskrenkelser. Da Oslo politidistrikt startet rapporteringen på hatkriminalitet, inntraff de fleste forholdene i sentrum. Dette har endret seg, nå er åsted oftest nabolag. Men den største økningen på åsted i 2019 så vi på forhold begått mens fornærmede er på jobb. Dette gjelder særlig taxisjåfører og vektere. Det er fremdeles få anmeldelser på hatkriminalitet begått på sosiale medier, kun 28 forhold i 2019. Dette tyder på store mørketall.

De *fornærmede* i hatkriminalmeldelser varierer med grunnlag. På antisemittisme, etnisitet og LHBT er flest fornærmede menn. På religion er det flest kvinner, og på nedsatt funksjonsevne er det jevnt. Blant de fornærmede under religiøst motivert hatkriminalitet oppgir de fleste av kvinnene at de bærer hijab, og de mener overgrepene hadde sammenheng med dette.

Aldersmessig er langt de fleste fornærmede voksne eller eldre, der vil si 30 år eller eldre. Kun 5% er barn, altså under 18 år. Fødelandet til fornærmede er noe ulikt på de ulike grunnlagene. På LHBT og nedsatt funksjonsevne er det et flertall av de fornærmede som oppgir fødeland Norge, mens på religion, etnisitet og antisemittisme er flertallet født utenfor Norge. Ser vi på statsborgerskap var fornærmede i hatkriminal saker i 2019 primært norske statsborgere, ca 70% av de fornærmede.

Blant *identifiserte gjerningspersoner* er fire av fem menn. Aldersmessig er ca 70% av de identifiserte gjerningspersonene 30 år eller eldre. Langt de fleste gjerningspersoner er født i Norge og er norske statsborgere. Også her varierer profilen noe mellom de ulike grunnlagene, og særlig skiller mistenkte i LHBT saker seg noe ut, der de fleste er født utenfor Norge.

Vi må understreke at tallene på både fornærmede og gjerningspersoner er lave, og små utfall kan derfor for noen av grunnlagene gi store endringer. Men hovedtrekkene som nevnes her stemmer overens med de vi har sett de siste årene, både på hvilke grunnlag som anmeldes oftest, og profil på gjerningspersoner og fornærmede.

¹ Lesbisk, homofil, bifil, transperson

1 Innledning

Denne rapporten viser statistikk over anmeldt hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2019. Det er viktig å presisere følgende: **Denne rapporten omhandler anmeldt hatkriminalitet og ikke det faktiske omfanget av hatkriminalitet i Oslo.** Det er, som nevnt i tidligere rapporter om temaet, grunnlag for å tro at det er store mørketall², det vil si at ikke all hatkriminalitet blir anmeldt.

Det er videre viktig å presisere at denne rapporten omtaler forhold som på **anmeldelsestidspunktet** ble vurdert som hatkriminalitet. Det er ikke slik at alle disse nødvendigvis blir stående som hatkriminalitet gjennom hele etterforskningsprosessen. Noen av forholdene kan bli henlagt som intet straffbart forhold, altså at etterforskning viser at de ikke rammes av straffelovens bestemmelser. Likevel er forholdet *anmeldt som* hatkriminalitet, og omtales dermed i denne rapporten, på samme måte som i tidligere års rapporter.

Oslo politidistrikt benytter nå følgende nasjonale definisjon av hatkriminalitet:

Hatkriminalitet er straffbare handlinger som helt eller delvis er motivert av, eller som har bakgrunn i, hat eller negative holdninger til religion/livssyn, hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse, homofile orientering og/eller nedsatt funksjonsevne."

Under etnisitet inngår også antisemittisme og antisiganisme

Hatkriminalitet er altså brudd på straffeloven. Politiet håndterer ikke anmeldelser som er brudd på diskrimineringslovgivningen, eksempelvis at man mener man blir nektet å leie en bolig fordi man er homofil, eller nektes en jobb fordi man er muslim. Slike forhold faller utenfor straffeloven³.

Vi ser at det er forhold som i dagligtale *omtales* som hatkriminalitet, som ikke *er* hatkriminalitet. Det er mange såkalt hatefulle ytringer som kan oppleves krenkende, men som ikke er brudd på straffeloven.

Samtidig vet vi at det er personer som mener de har vært utsatt for hatkriminalitet, men som ikke anmelder dette, fordi de ikke vet at det de opplever kan være straffbart. Dette vet vi både fra medier og fra personer politiet møter. Eksempel fra 2019 er flere personer med nedsatt funksjonsevne som i ulike fora har fortalt at de er blitt spyttet på eller dyttet unna mens det er sagt nedsettende ord knyttet til deres funksjonsevne. De har imidlertid ikke tenkt at dette kan være straffbart, noe det helt klart kan være, og forholdene er dermed ikke anmeldt.

For en nærmere beskrivelse av fenomenet hatkriminalitet, vises til tidligere rapporter publisert på www.politi.no/oslo og heftet "Hatkrim - Rettslige og praktiske spørsmål"⁴.

² Se blant annet hatkrimrapportene fra 2012 - 2018, Oslo politidistrikt

³ Spørsmål om denne type forhold kan rettes til LDO www.ldo.no

⁴ <https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter/oslo/rapporter/anmeldt-hatkriminalitet-oslo/hatkrim---rettslige-og-praktiske-sporsmal-november-2015.pdf>

2 Metode, forklart med resultater fra undersøkelsen

Data til denne rapporten er fremskaffet gjennom manuelle søk i analyseprogrammet PAL for STRASAK som henter informasjon fra straffesakssystemet. Uttrekket⁵ er gjort ved å hente ut anmeldelser registrert i 2019 etter de såkalte rasisme- og diskrimineringsparagrafene, og anmeldelser som er merket av som hatkriminalitet i straffesakssystemet⁶.

I tillegg til å inkludere anmeldelser etter strl. §§ 185 og 186 i den nye straffeloven, som tilsier hatkriminalitet, er det altså nødvendig at politiet haker av saken som hatkriminalitet dersom man ved søk skal finne alle anmeldte saker som omhandler hatkriminalitet. Merkingen av hatkriminalitet kan skje på to måter. Enten hakes det av for hatkriminalitet når anmeldelsen registreres første gang, eller - dersom dette ikke er gjort - kan ansvarlig etterforsker eller jurist hake av på et senere tidspunkt. Dersom ingen haker av for hatkriminalitet, vil saker som ikke omfattes av de nevnte paragrafene i straffeloven heller ikke vise seg i våre uttrekk. Det er derfor det for denne type saker snakkes om doble mørketall: Det er mørketall fordi ikke alle saker blir anmeldt, og det er mørketall fordi politiet ikke nødvendigvis registrerer hatmotiv i de sakene som er anmeldt. Evt. kan en sak bli etterforsket som hatkriminalitet, men man kan ha glemt å hake av for hatkriminalitet i politiets system, og den vil derfor ikke komme med når vi tar uttrekk til denne statistikken. De siste årene har det vært gjort en stor innsats for å sikre at alle anmeldelser med et mulig hatmotiv blir kodet som hatkriminalitet i politiets systemer, likevel må vi ta høyde for at ikke alle anmeldelser kodes. Dette har vi også sett i forbindelse med arbeidet i årets rapport. Ved gjennomlesing av hatkrimsaker fant vi elleve forhold det var vist til i hatkrimsakene, men som ikke var kodet hatkrim og dermed ikke kommet med i uttrekket. De ble lagt inn manuelt og er med i denne rapporten. Det er grunn til å tro at det er langt flere saker som ikke er kodet og derfor ikke er med i denne rapporten.

For anmeldelsene identifisert i straffesaksregisteret gjennom utvalgskriteriene beskrevet over, er alle dokumenter i saken lest. Det er vurdert hvorvidt anmeldelsene som er med i uttrekket for hatkriminalitet faktisk er hatkriminalitet, eller om de er feilregistrert⁷. Åtte forhold ble tatt ut som feilregistrert ved gjennomlesing, det vil si at de opplagt ikke er hatkrimsaker og kodingen må ha skjedd ved en feiltakelse.

Det er til sammen registrert 253 anmeldelser på hatkriminalitet i Oslo for 2019. I flere anmeldelser er det registrert mer enn én fornærmet. Det innebærer at det i 2019 ble registrert 278 forhold som fornærmet for hatkriminalitet. Det er disse 278 forholdene som er utgangspunkt for denne kartleggingen. Som beskrevet også i tidligere rapporter: Det kan for eksempel være slik at mann A og mann B, som fremstår som kjærester, sitter på en café. Mann C kommer bort til mann A, tilsynelatende uprovosert, og løfter ham opp etter kragen, spytter ham i ansiktet, og sier til person A og B før han forlater cafeen "Jævla homser, jeg hater dere alle sammen og dere er verre enn parasitter. Bare vent – dere skal dø alle sammen". Når mann A kommer for å anmelde denne hendelsen vil saken kunne inneholde ett forhold på hatefulle ytringer, ett på trusler og ett på kroppskrenkelse- altså tre forhold på en og samme hendelse. I noen tilfeller vil også person B registreres inn på samme anmeldelsesnummer, og saken vil dermed inneholde forhold som gjelder denne personen også. I andre saker vil det

⁵ Uttrekket ble foretatt 27. januar 2020

⁶ Såkalt Sakskategori i Strasak.

⁷ Det er, etter opprettelsen av hatkrimgruppen på Manglerud, ikke mulig for rapportskriver å si nøyaktig hvor mange saker som ble feilkodet i 2019. Dette fordi hatkrimgruppen på Manglerud i løpet av året fortløpende avkoder evt saker som feilaktig er ført som hatkriminalitet.

kunne opprettes unike anmeldelser – en for hver person. Det er derfor vi må skille mellom forhold og anmeldelser. I 2019 var det registrert 184 hovedsaker og 94 vedleggsaker.

Begrepet gjerningsperson brukes om personer som har status som mistenkt, siktet eller domfelt. Mindretallet av de som omtales som gjerningspersoner i denne rapporten var kjent skyldig på det tidspunktet uttrekket ble foretatt, noen vil bli frikjent og flere saker er henlagt. Kategorien sier derfor svært lite, utover at vedkommende ble registrert som gjerningsperson i anmeldelsen. I kapittelet om gjerningspersoner kan vi derfor ikke slå fast hva som kjennetegner de som *begår* hatkriminalitet, det eneste vi kan peke på er variabler som beskriver de som blir *anmeldt* for hatkriminalitet.

I rapporten er forholdene kategorisert ut fra ulike typer hatkriminalitet, basert på grunnlag⁸. Av og til kan en anmeldelse gjelde hatkriminalitet i flere kategorier, eksempelvis både etnisitet og seksuell orientering. Det er i disse tilfellene valgt hovedkategori etter det mest fremtredende grunnlaget i saken. Vi har tatt med en egen oversikt som viser forhold med kryssende grunnlag⁹.

Kategoriseringen skjer etter en helhetsvurdering. Ofte vil det være fornærmedes ord som ligger til grunn for kategoriseringen, men det kan også være ut fra hva vitner eller gjerningsperson forklarer. Dersom fornærmede mener vedkommende har blitt utsatt for hatkriminalitet, skal det alltid veie tungt i forhold til koding av det anmeldte forholdet¹⁰.

Et klassisk eksempel er der fornærmede er blitt slått av mistenkte. Fornærmede kan hevde at mistenkte sa noe negativt om gruppen hun tilhører, og at dette er årsaken til slaget (eks at det skal ha blitt sagt nigger, homo, krøpling, jøde el lign). Mistenkte kan benekte at dette var årsak og heller forklare slaget med at han ble provosert av noe fornærmede sa, ikke hvem fornærmede er. Fornærmedes *grunnlag for anmeldelse* var imidlertid som hun forklarte, og politiet vil kode saken som hatkrim. Etterforskningen må så vise om dette ble sagt eller ikke, og om det eventuelt var hatkrim eller ikke. Et annet eksempel kan være at fornærmede ikke har sagt noe om hatmotiv, men vitner kan ha forklart at mistenkte ropte skjellsord om gruppen fornærmede tilhører. Saken vil da kodes som hatkrim, og så må etterforskningen videre avdekke hva som skjedde.

Rapporten viser altså anmeldte hendelser som er kodet som hatkriminalitet. Det kan forekomme at etterforskning kommer frem til at dette ikke var tilfelle. Det vil likevel kunne bli stående med kode hatkriminalitet, da statistikken gir et innblikk i hvilke saker som er anmeldt som hatkriminalitet. Dette er ikke unikt, men vil gjelde også i andre typer politistatistikk som ser på anmeldte saker. Likeledes vil noen forhold som er anmeldt i 2019 mangle hatkrimkoding, dersom det først senere i etterforskningen blir tydelig at det lå et hatmotiv til grunn, og at dette ikke kommer frem før i 2020.

Denne rapporten viser altså kun saker som ved uttrekksdato var kodet som hatkriminalitet, men ovenstående eksempler viser dilemma knyttet til uttrekket av disse forholdene.

⁸ Det er fire grunnlag som vist i definisjonen: Etnisitet, religion, homofil orientering og nedsatt funksjonsevne. Vi har i oversikten videre valgt å bruke betegnelsen LHBT – Lesbisk, homofil, bifil og trans i stedet for homofil orientering. Dette forklares nærmere under kapittelet om grunnlag. Vi har også valgt å skille ut antisemittisme som eget grunnlag, dette forklares også nærmere i kapittel 3.1.2

⁹ Se tabell 2

¹⁰ Dersom fornærmede mener det er hatkrim, men det er tydelig at dette ikke stemmer, vil forholdet ikke nødvendigvis kodes som hatkrim.

3 Statistikk

3.1 Antall forhold og grunnlag

Totalt ble 278 forhold kodet som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2019. Dette er en økning på 17% fra 2018, men en fordobling fra 2015, som var det første hele året Oslo politidistrikt hadde en egen hatkriminalgruppe som etterforsker denne type forhold. I 2014, før hatkriminalarbeidet ble gitt et særskilt fokus i Oslo politidistrikt, var det kun 69 forhold som var kodet som hatkriminalitet. De siste årene har det altså vært en klar økning i antall anmeldte forhold.

Det minnes igjen om at man må være varsom med å trekke konklusjoner på bakgrunn av anmeldte forhold. Det reelle antall hatkriminalforhold i Oslo kan vi ikke si noe om, vi kan kun vise til statistikk på de forholdene er anmeldt som hatkriminalitet.

Til sammen fordeler forholdene seg slik på de ulike kategoriene:

Tabell 1. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2019, fordelt etter grunnlag, sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall og prosent

Grunnlag	Antall 2019	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016	Prosent 2019	Prosent 2018	Prosent 2017	Prosent 2016
LHBT ¹¹	56	47	46	41	20%	20%	23%	23%
Etnisitet	162	136	104	108	58%	57%	52%	62%
Antisemittisme ¹²	6	8			2%	3%		
Religion	46	40	43	24	17%	17%	22%	14%
Nedsatt funksjonsevne	8	7	5	2	3%	3%	3%	1%
Totalt	278	238	198	175	101%	100%	100%	100%

Noen av grunnlagene vil gå i hverandre. Det mest vanlige er det kan være uklart hvorvidt kategorien skal være religion eller etnisitet. Det er ikke uvanlig i en sak at det kommer ukvemsord rettet mot utlendinger generelt (eks "jævla utlendinger – vi vil ikke ha dere her", etterfulgt av evt spyting eller slag), og at dette etterfølges av skjellsord mot vedkommendes religiøsitet (eks "dere muslimer er rotter som burde vært tatt av dage hele gjengen"). For å vise dette ser vi på mulig doble grunnlag i hatkriminalforholdene. Vi har i tillegg til å registrere hovedgrunnlag også sett på om det er mulig andre grunnlag som fremtrer i samme forhold. Ut fra dette får vi en tabell over hovedgrunnlag med mulig undergrunnlag:

¹¹ LHBT står for Lesbisk, Homofil, Bifil og Trans

¹² Antisemittisme som egen kategori var nytt i 2018. Tidligere år har denne lagt under hovedkategori etnisitet

Tabell 2. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2019, fordelt etter hovedgrunnlag og kombinert med et annet grunnlag. Absolutte tall

Hovedgrunnlag	Kombinert med annet grunnlag	Antall 2019
Antisemittisme		
Etnisitet		
	Antisemittisme	1
	LHBT	2
	Religion	24
LHBT		
	Etnisk	9
	Religion	4
	Både etnisitet og religion	4
Nedsatt funksjonsevne		
	Etnisk	1
Religion		
	Etnisk	17
	LHBT	1
Totalt		63

Vi ser at i totalt 63 forhold var det blandede motiver, og flest er det mellom religion og etnisitet. Tabellen kan altså leses slik for religion: Religion var hovedgrunnlag i 46 av forholdene¹³, men i ytterligere 32 forhold var religion et medvirkende motiv (det var medvirkende i 8 forhold der hovedmotivet var LHBT, og i 24 forhold der hovedmotivet var etnisitet)

I LHBT-sakene der religion er medvirkende, forklarer fornærmede at vedkommende har blitt utsatt for den straffbare handlingen av noen som ikke tåler at vedkommende er både muslim og homofil. Fire av forholdene gjelder en og samme person.

Forholdsmessigheten mellom de ulike hovedgrunnlagene har så å si vært uendrede så lenge Oslo politidistrikt har gitt ut statistikk. Det er fremdeles slik at det er flest forhold på etnisitet, deretter LHBT, etterfulgt av religion. Som vi ser er andelen på religion gått noe ned, og andelen etnisitet noe opp, men dette er små utslag, og som vist vil det ofte være innslag av begge disse grunnlagene i et og samme forhold.

Under grunnlagene antisemittisme og nedsatt funksjonsevne er det fremdeles svært få anmeldelser, men på nedsatt funksjonsevne er åtte forhold det høyeste registrert i Oslo politidistrikt i den tiden distriktet har ført statistikk på hatkriminalitet. Her er det likevel grunn til å tro at det er en stor jobb å gjøre for å avdekke mørketall¹⁴. Flere har pekt på at saker som kunne være kodet som hatkriminalitet muligens blir etterforsket som straffbar handling mot særlig sårbare personer¹⁵. Det er behov for ytterligere fokus på dette området fremover.

¹³ Se tabell 1

¹⁴ Se blant annet <http://www.ssb.no/helse/artikler-og-publikasjoner/paa-like-vilkaar> og <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2442447>. Denne siste rapporten viser at minoritetpersoner, herunder personer med nedsatt funksjonsevne, i større grad enn andre opplever negative og krenkende ytringer. Det er imidlertid uvisst hvor mange av disse som opplever å være mottaker av straffbare hatefulle ytringer.

¹⁵ Blant annet Ido.no og arbeidet til organisasjonen Stopp diskrimineringen, samt Menneskerettighetsalliansen

I og med at antall anmeldelser av hatkriminalitet fremdeles er lavt, er det vanskelig å tolke svingningene i tallene, og umulig å si noe sikkert om den utviklingen vi ser. Vi har ikke grunnlag for å si at økningen i antall forhold kodet etnisitet skyldes økning i rasisme i Oslo. Vi kan derfor heller ikke si noe sikkert om hvorvidt negative omtaler av ulike minoritetsgrupper i det offentlige rom slår ut i vår statistikk. Det eneste vi kan konstatere er at vi har en økning i hatkrimanmeldelser. Dette kan skyldes at personer som opplever denne type har blitt mer tilbøyelig til å anmelde. Det kan bety at politiet er blitt bedre på å registrere anmeldelser som hatkriminalitet, fordi bevisstheten og kunnskapen om fenomenet er større i politietaten. Det kan også bety at det reelle tallet er langt høyere for 2019 enn andre år, men at kun et fåtall anmelder.

Vi har grunn til å anta at den samlede økningen i antall anmeldte forhold til en viss grad kan forklares med politiets egeninnsats. Dette på bakgrunn av at ca halvparten av anmeldelsene opprettes av politiet, men også på grunn av at vi i Oslo har en egen hatkrimgruppe som etterforsker disse sakene. Det gjør at fenomenet blir kjent og at fornærmede vet at det er mulig å anmelde. Det er også flere av de frivillige organisasjonene som har påpekt at hatkrimgruppen har vært med på å bygge tillit til personer som ellers ikke ville tatt kontakt med politiet¹⁶. Likevel vet vi, blant annet på bakgrunn av tilbakemeldinger fra frivillige organisasjoner, at flere velger å ikke anmelde. Politiet må derfor fortsette arbeidet med å sikre god etterforskning i denne type saker for å bygge tillit.

3.1.1 Grunnlag etnisitet

Også i denne rapporten er det laget underkategorier for de ulike grunnlagene, og vi starter med å se nærmere på grunnlaget etnisitet.

I flere av forholdene er det tydelig at gjerningspersonen legger vekt på at fornærmede er "utlending" – og at kontinentbakgrunn spiller liten rolle. Kontinentbakgrunn kommer likevel inn i noen forhold da det er sagt "neger", "pakkis", "guling" "polakk" osv – som indikerer kontinentbakgrunn. Der hvor det kun er sagt generelle skjellsord som utlending – og det er umulig å finne henvisning til kontinent – er det kategorisert "uspesifisert utenlandsk". Ellers er det underkategorier "Anti Asia" og "Anti Afrika", "Europa utenom Norge". Kategorien "Norsk" vil si at gjerningspersonen er motivert av at man ikke liker "norskinger".

«Internnorsk» eller "sviker" vil si at man utsettes for hatkrim fordi man beskyldes for å ha sviktet sin etnisitet. Det kan være etnisk norske personer som har talt positivt om innvandring, flyktninger osv, og som opplever trusler eller vold på grunn av sine meninger. Man blir altså oppfattet som å ha "sviktet den norske kultur". Det kan også være at en person med minoritetsbakgrunn beskyldes av andre med samme bakgrunn for å ha blitt "for norsk". En slik sak fra 2019 er kvinnen som jobber på et utested, som ble beskyldt for å ha sviktet "oss brune" av en svært full mann. Han mente vi "utlendinger" må stå sammen og gav tydelig uttrykk for at hun skulle få smake litt ekte "negerpikk". De fleste sakene i denne kategorien har likevel vært netthets mot personer som har engasjert seg i innvandrings- og integreringsdebatten. I 2019 kom en domfellelse mot en person som har sendt flere brev til ulike institusjoner og privatpersoner, der han blant annet hyllet terroristen fra 22. juli¹⁷.

¹⁶ Se blant annet <https://www.klassekampen.no/article/20170327/PLUSS/170329888> og <https://www.nrj.no/flere-melder-fra-om-vold-mot-homofile/artikkel/681826/>

¹⁷ Se blant annet <https://www.aftenposten.no/norge/i/e8X46Q/i-30-aar-har-han-sendt-trusler-hatmeldinger-og-pakker-med-soeppe-naa-er-han-doemt-for-trusler-og-rasisme-mot-utoeya-overlevende>

Tabell 3. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2019 i kategorien etnisitet, med underkategorier, sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall.

Underkategorier Etnisitet	Antall forhold 2019	Antall forhold 2018	Antall forhold 2017	Antall forhold 2016
Antisiganisme**	1		6	
Antisemittisme *			2	6
Anti Asia ("pakkis", "guling" mm)	17	13	13	19
Anti Afrika ("neger", afrikaner mm)	28	31	27	29
Uspesifisert "utenlandsk"	86	77	48	45
Europa utenom Norge (polakk osv)	5	1		1
Norsk	6		1	1
Internnorsk ,sviker, forræder	3	6	6	5
Samisk		1		
Midtøsten (araber mm)	4	1	1	2
Nazisymboler el lign	12	4		
Totalt Etnisitet	162	136	104	108

*Antisemittisme er nå eget grunnlag, se neste kapittel

** Antisiganisme er hat mot romfolk

Også i 2019 skiller kategorien "uspesifisert utenlandsk" seg ut – over halvparten av forholdene under etnisitet tilhører denne underkategorien. Disse sakene kjennetegnes ved mishagsyttringer som er knyttet spesifikt til at det er "utlendinger" som ikke tolereres. Et eksempel fra 2019 er vedkommende som ropte flere rasistiske ord til jente som var på t-banen med faren. Ordene som ble brukt var blant annet innvandrerpakk og jævla utlending. En vekter kom til, og siktede fortsatte å rope skjellsord til vekteren, som også hadde minoritetsbakgrunn. Siktede spyttet på vekteren og var generelt svært sint, også da politiet ankom stedet. Siktede er dømt for dette forholdet.

3.1.2 Grunnlag antisemittisme

Oslo politidistrikt har over flere år tatt til orde for at man bør opprette et eget grunnlag "antisemittisme". Tidligere har det ikke vært noen nasjonal koding på dette grunnlaget, og etter samråd med Det mosaiske trossamfunn valgte Oslo politidistrikt derfor å kode forhold vedrørende antisemittisme under etnisitet, og deretter ta det ut som eget undergrunnlag ved manuell gjennomlesing av alle sakene. Det kunne innvendes at dette er upresist, i og med at antisemittisme kan ramme personer som ikke er etniske jøder. Samtidig er svært mange jøder ikke-troende – og da blir det også upresist å kategorisere disse sakene under grunnlaget Religion. I forbindelse med Handlingsplanen mot antisemittisme¹⁸, kom det imidlertid endringer i nasjonal koding. Tiltak nummer 6 i denne handlingsplanen er at antisemittisme skal registreres som motiv for hatkriminaliteter i alle politidistriktene, og det er derfor nå blitt en

¹⁸ <https://www.regjeringen.no/contentassets/16f1826b438748f1991b606f0b194ea6/8041-handlingsplan-antisemittisme-7k.pdf>

egen registreringsmulighet i politiets straffesakssystem¹⁹. Vi tar det derfor ut som eget undergrunnlag i denne rapporten.

Tabell4. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2019 i kategorien antisemittisme sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall.

Antisemittisme	Antall forhold 2019	Antall forhold 2018	Antall forhold 2017	Antall forhold 2016
Antisemittisme	6	8	2	6
Totalt antisemittisme	6	8	2	2

Eksempler på forhold er anmeldelse av trusler mot en person som er aktiv i samfunnsdebatten opp mot antisemittisme og jødehat. Det er også anmeldelse mot en organisasjon som anmelder mener bryter straffelovens §185 og viser til uttalelser som er publisert om jøder. På uttrekkstidspunktet for denne rapporten var ingen av disse sakene avgjort.

3.1.3 Grunnlag religion

I år som tidligere år var tilfellene med **religiøst motivert** hatkriminalitet rette mot muslimer eller antatte muslimer. Tidligere har det vært noen unntak, men for 2019 som i 2018 var alle anmeldelsene i Oslo forbundet med islam. Som nevnt tidligere kan det være innslag av religionsfientlighet også i noen av forholdene som er under grunnlag etnisitet. I disse tilfellene har etnisitetsgrunnlaget vært det fremtredende, men det har også vært ytret negativite holdninger til vedkommendes trosgrunnlag. I disse forholdene kan det være andre religioner enn islam som berøres. Under hovedgrunnlag religion fordeler imidlertid forholdene seg slik i Oslo i 2019:

Tabell 5. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2019 i kategorien religion, med underkategorier, sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall.

Underkategorier Religion	Antall forhold 2019	Antall forhold 2018	Antall forhold 2017	Antall forhold 2016
Islam	46	37	33	19
Islam ulike retninger			3	2
Frafallen Islam		3	1	
Kristendom			5	2
Annet/ religion generelt			1	1
Totalt Religion	46	40	43	24

Sakene i underkategori ”Islam” gjelder personer som opplever seg utsatt for hatkriminalitet fordi de er muslimer eller oppfattes som muslimer, av personer fra andre religioner enn islam. Et eksempel på underkategorien "Islam" fra 2019 er følgende:

En kvinne var på vei ut fra sin nærbutikk da en annen kvinne gikk til fysisk og verbalt angrep på henne. Ord som "burkahore" ble ropt mens hun forsøkte å dra av fornærmede hijaben. I avhør sier mistenkte at hun mener det er feil at kvinner går med hijab i Norge. Saken er berammet og skal opp i retten våren 2020.

¹⁹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/16f1826b438748f1991b606f0b194ea6/8041-handlingsplan-antisemittisme-7k.pdf> side 22

Kategorien "Islam ulike retninger" gjelder at man tilhører ulike retninger innen Islam. Eksempel fra 2017 er at en som tilhører Ahmadiyya anmelder hatkriminalitet fra en person som oppgir å være Sunni-muslim. Det kan også være saker der man ikke ansees for å være "god nok" muslim. Det var ingen slike forhold anmeldt i Oslo politidistrikt i 2019.

3.1.4. Grunnlag LHBT

LHBT står for lesbisk, homofil, bifil eller transperson. Dette grunnlaget har ligget jevnt på ca en fjerdedel av anmeldelsene de siste årene, med homofil som den største underkategorien. I 2019 utgjør denne kategorien ca en femtedel av forholdene. Dette skyldes at antall anmeldelser på etnisitet har økt, ikke at antall anmeldelser på LHBT har sunket. Det har vært en liten økning i antall hatkriminalforhold mot LHBT-personer:

Tabell 6. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2019 i kategorien LHBT, med underkategorier, sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall

Underkategorier LHBT	Antall forhold 2019	Antall forhold 2018	Antall forhold 2017	Antall forhold 2016
Homofil	31	21	25	33
Homofil etnisk/religion	*	14	7	
Lesbisk	15	7	7	3
Bifil				1
Kjønnsinkogruens (trans)	9	5	6	4
Totalt Seksuell orientering	56	47	46	41

*Som vist i tabell 2 er det for 17 av forholdene et blandet motiv, dvs at også fornærmedes etnisitet og/eller religion har vært et oppgitt grunnlag. LHBT-motivet har i disse sakene vært det fremtredende, men fornærmede eller mistenkte har lagt vekt på at det er kombinasjonen etnisitet/religion og LHBT som har vært utslagsgivende.

En sak som er svært omfattende og som tok mye ressurser i 2019, handler om to kvinner, begge med bakgrunn fra et asiatisk land, som inngikk partnerskap. Dette utløste flere trusselbrev og utpressing mot de fornærmede. Denne saken har vært kompleks fordi det har vært mange involverte, og spredning av informasjon har foregått på sosiale medier både i Norge og utlandet. Hovedtemaet var at gjerningspersonene var tydelig på at de to kvinnene hadde begått en uakseptabel handling, og at dersom de ikke betalte penger ville det de hadde gjort spres til mange, noe som kunne føre til alvorlige konsekvenser både for kvinnene og personer i deres omgangskrets. Flere er siktet i denne saken.

Når det gjelder kategorien kjønnsinkogruens, eller trans: Foreløpig er ikke transpersoner gitt et uttrykkelig vern i straffeloven, men etter Oslo politidistrikt sitt syn faller de under straffelovens § 77 bokstav i, ; "grupper med et særskilt behov for vern". Oslo politidistrikt mener fortsatt at det er ønskelig at kjønnsidentitet/kjønnsuttrykk settes opp som et eget grunnlag, da det kan bidra til å tydeliggjøre at dette er knyttet til identitet og ikke til seksualitet. Oslo politidistrikt har dessuten ved flere anledninger tatt til orde for at lovgiver bør gi transpersoner et uttrykkelig vern og at kjønnsuttrykk/ kjønnsidentitet bør tas inn i kjernebestemmelsen om hatkriminalitet i straffeloven §§ 185 og 186. Stortinget ba våren 2018 regjeringen fremme forslag om å utvide straffelovens bestemmelser om hatefulle ytringer, hatkriminalitet og diskriminering slik at de også omfatter hatefulle ytringer som fremsettes, eller diskriminering som utøves, på grunn av en persons kjønnsuttrykk eller kjønnsidentitet²⁰. Denne saken ligger i skrivende stund fremdeles til behandling i justisdepartementet.

²⁰ Se blant annet <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Vedtak/Vedtak/Sak/?p=70868>

I 2019 ble det registrert ni forhold på kjønnsuttrykk/ kjønnsidentitet. Flere av forholdene har samme fornærmede, som har mottatt flere trusler på sosiale medier. Et annet forhold er fornærmede som innleder en chat med en person på et sjekkested. Fornærmede har oppgitt at hun er trans og har flere hyggelige chatter med mistenkte. Samtalene endrer imidlertid karakter etter hvert, og det kommer ubehagelige trusler om at hun skal drepes og "råtne i egen perversjon". Saken endte med påtaleunntatelse for siktede.

Under forholdene kodet homofili er det flere forhold der fornærmede anmelder fordi vedkommende er blitt angrepet, enten bare verbalt eller også verbalt og fysisk, av ukjente personer eksempelvis når man har gått hånd i hånd. Et eksempel fra 2019 er tre fornærmede som hadde deltatt i Pride, og som uprovosert ble angrepet av personer i Karl Johan. Det var flere vitner tilstede som så det som skjedde. To av de tre fornærmede gikk hånd i hånd, og ble slått i ansiktet og på kroppen, og fikk skader av angrepet. Politiet kom raskt til stedet og fikk kontakt med et vitne som snakket samme øst-europeiske språk som gjerningspersonene. Vitnet hadde hørt at de mistenkte snakket sammen og fikk forståelse av at de var ute etter å slå ned noen. Gode beskrivelser gjorde at politiet raskt fikk tak i de pågrepne, og i løpet av etterforskningen ble det klart at angrepet var uprovosert og motivert av fornærmedes antatte homofile orientering. De siktede ble dømt til hhv 120 og 105 dagers fengsel, og til å betale erstatning.

3.1.5. Grunnlag nedsatt funksjonsevne

Det er som tidligere nevnt grunn til å anta store mørketall for hatkriminalitet mot personer med nedsatt funksjonsevne. Det er likevel slik at åtte forhold er det høyeste antall registrert i Oslo for denne kategorien av hatkriminalitet.

Tabell 7. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2019 i kategorien Nedsatt funksjonsevne, med underkategorier, sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall

Underkategorier Nedsatt funksjonsevne	Antall forhold 2019	Antall forhold 2018	Antall forhold 2017	Antall forhold 2016
Nedsatt fysisk funksjonsevne	7	4	2	
Nedsatt kognitiv funksjonsevne*	1	2	2	
Nedsatt psykososial funksjonsevne**				
Nedsatt funksjonsevne etnisitet	***	1	1	
Totalt nedsatt funksjonsevne	8	7	5	

*Også kalt Utviklingshemming

** Det man tidligere har omtalt som "psykiske lidelser"

*** Et forhold er kombinert nedsatt funksjonsevne og etnisitet se tabell 2

På bakgrunn av antakelsen om mørketall, er det behov for mer kunnskap på dette feltet. Det er nødvendig å løfte kunnskapsnivået om hatkriminalitet mot personer med nedsatt funksjonsevne og hvilken form dette kan ta. Dette må skje i politiet, blant personer med nedsatt funksjonsevne og i samfunnet for øvrig.

En sak fra 2019 som er godt kjent i media er fornærmede som ventet på trikken. Fornærmede sitter i rullestol, og forklarte til politiet at en for ham helt ukjent person kom bort til ham og sa foraktfullt at "handikappede skal dø" og spyttet på ham. Dette gjorde fornærmede svært redd. Politiet har hatt mistenkte inne til avhør. Saken er foreløpig stilt i bero etter strl §250.

3.2 Type lovbrudd

Følgende tabell grupperer ulike typer lovbrudd:

Tabell 8. Kriminalitetstyper og statistikkgrupper, i forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2019, sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall

Kriminalitetstype	Ulike typer lovbrudd (Statistikkgruppe) ²¹	Antall forhold 2019	Antall forhold 2018	Antall forhold 2017	Antall forhold 2016
Vold					
	Trusler	20	19	16	12
	Grove trusler (inkl trusler med kniv/skytevåpen)	5		2	4
	Kroppskrenkelse (inkl grov)	54	36	50	45
	Kroppsskade (inkl grov)	6	8	2	5
	Trusler / forulemping mot off tj.mann/trusler /vold særlig utsatte yrkesgrupper	5	9	3	4
	Drap forsøk	0			1
	Drap	1			
Vinning					
	Ran	3	2		
	Grovt ran/grov utpressing	2	1		
Skadeverk					
	Skadeverk på/i bygning, motorkjøretøy, annet, Grovt skadeverk	5	3	5	4
Annet					
	Ordensforstyrrelse / ordensf. i selvforskyldt rus	8	3	5	5
	Hatefulle ytringer*	107	108	71	71
	Diskriminering**	8	6	8	4
	Terrortrusler	6	3		
	Hensynsløs atferd	45	30	29	19
	Dyrevelferdsloven		1		
	Åndsverkloven		2	5	
	Krenkelse av privatlivets fred	1			
	Brudd på besøksforbud	1			
Trafikk					
	Uaktsom kjøring	1			
	Totalt	278	238	198	175

*Kategorien hatefull ytring er slått sammen av fire statistikkgrupper:

Hatefulle ytringer – hudfarge, nasjonal/etnisk opprinnelse 77

Hatefulle ytringer – religion/livssyn 15

Hatefulle ytringer homofile orientering 12

Hatefulle ytringer nedsatt funksjonsevne 3

** Kategorien Diskriminering er slått sammen av to statistikkgrupper:

Diskriminering nedsatt funksjonsevne 3

Diskriminering hudfarge, nasjonal/etnisk opprinnelse 5

²¹ Kodeverket for lovbrudd ble endret med ny straffelov høsten 2015, og kombinasjonen av nye og gamle statistikkgrupper er uoversiktlig å forholde seg til. Vi har valgt å lage egne, sammenslåtte kategorier for ulike typer lovbrudd som tilnæringsvis beskriver det samme.

De to største lovbruddstypene er hatefulle ytringer og kroppskrenkelser. Antall kroppskrenkelser er en klar økning fra 2018, hatefulle ytringer er likt med foregående år. Det er vanskelig å si noe om årsaker til denne økningen fra år til år. Vi ser at antallet kroppskrenkelser i 2019 er omtrent det samme som i 2017, så her kan dette skyldes tilfeldige variasjoner fra år til år, fordi det samlede antall forhold er relativt lavt.

De mange anmeldelser på hatefulle ytringer kan ha flere forklaringer, blant annet et økt fokus på opplæring av ansatte i hatkriminalitet i Oslo politidistrikt, et økt fokus hos organisasjoner på å anmelde slike saker, og at hatkrimgruppen på Manglerud politistasjon har medført både økt kompetanse og fokus på å kode disse forholdene riktig, samt på å irettføre dem. Den største forskjellen er trolig at politiet har en bevissthet på at dersom det i en hendelse har forekommet en hatefull ytring, opprettes det en egen anmeldelse på dette. Eksempelvis: Dersom en person er slått ned og det samtidig har fremkommet en straffbar hatefull ytring, vil det nå opprettes en anmeldelse på volden/kroppskrenkelsen, og en anmeldelse på den hatefulle ytringen. I 2019 hadde samtlige operativt ansatte i Geografisk driftsenhet Vest²² opplæring i hatkriminalitet.

Ellers fordeler anmeldelsene seg over et stort spekter av lovbrudd. Det mest alvorlige i 2019 var terrorhendelsen mot Al-Noor moskeen og drapet på Johanne Ihle-Hansen. I kun et fåtall av forholdene er det oppgitt at fornærmede måtte til lege eller sykehus som en følge av handlingen de ble utsatt for. I langt flere forhold oppgir fornærmede at hendelsen har vært svært belastende for dem. Noen sliter med søvn og kjenner på utrygghet.

Hovedtyngden av forholdene er saker der straffereaksjonen normalt er forelegg eller betinget fengsel. Igjen kan det være grunn til å minne om at oversikten bygger på anmeldte hendelser og ikke nødvendigvis speiler de faktiske forhold. Det kan være at man lettere anmelder legemsfornærmelser enn for eksempel hatefulle ytringer. I 52 av 107 forhold på hatefulle ytringer i 2019 er anmeldelsen opprettet av politiet. Det er politi som har kommet til stedet der ytringen falt, eller det fremkommer i etterforskningen at slike ytringer har fremkommet og det blir da opprettet anmeldelse på dette av etterforsker.

3.3 Hvem anmelder

Oslo politidistrikt har de siste årene hatt fokus på opplæring av ansatte på temaet hatkriminalitet for å få en bedre registrering. Doble mørketall er som tidligere nevnt et fenomen i disse sakene. Det vil altså si at man har mørketall både fordi forholdene ikke blir anmeldt til politiet, og fordi hatmotivert ikke fanges opp i de saker som blir anmeldt. Det er et mål at politiet skal bli flinkere til å fange opp hatkriminalitet, både når anmeldelsene er skrevet av politiet, og når fornærmede kommer for å anmelde et forhold.

Distriktet har dessuten jobbet med å spre kunnskap i befolkningen om fenomenet hatkriminalitet, både via medier, men også i direkte kontakt med frivillige organisasjoner og andre som representerer eller jobber opp mot særlig berørte grupper. Det har også vært økt mediefokus på fenomenet de siste årene, flere politikere har engasjert seg, og flere organisasjoner og institusjoner jobber med å spre kunnskap.

²² I 2019 var dette Oslo Vest, Asker og Bærum. For 2020 er også Røyken og Hurum innlemmet i Vest

Det er interessant å se hvordan sakene fordeler seg på hvem som har anmeldt forholdet – om det er politiet eller publikum selv som har anmeldt, og hvordan dette har endret seg over tid. Et mål har vært at politiet skal bli bedre på å fange opp eventuelle hatmotiver.

Tabell 9: Anmelder i forholdene registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2019, sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall og prosent.

Hvem anmelder	Antall 2019	Andel % 2019	Antall 2018	Andel % 2018	Antall 2017	Andel% 2017	Antall 2016	Andel% 2016
Fornærmede	125	45%	114	48%	103	52%	89	51%
Politiet	136	49%	108	45%	93	47%	83	47%
Publikum/vitne	16	6%	16	7%	2	1%	3	2%
Totalt antall forhold	278	100%	238	100%	198	100%	175	100%

Politiet opprettet få hatkrimanmeldelser før 2015. I 2019 var rett i underkant av halvparten av hatkrimanmeldelsene opprettet av politiet. Dette kan indikere at politiet i større grad enn tidligere fanger opp eventuelt hatmotiv i den aktuelle straffesaken, og deretter både oppretter en anmeldelse og koder saken riktig. I og med at politiet skal prioritere disse sakene, kan det også se ut til at politiet selv skriver anmeldelser i noen saker der man tidligere ville bedt fornærmede selv ta kontakt med politivakta for å få opprettet en anmeldelse. Det betyr ikke at man ikke lenger har doble mørketall, men det kan bety at man har langt større fokus på og kunnskap om hatkriminalitet i Oslo politidistrikt enn tidligere.

Antall anmeldelser er likevel froholdsvis lavt, og det kan derfor også anføres at med den innsatsen som er lagt ned, så burde muligens anmeldelsestallene vært høyere. Det er en generell diskusjon i politiet om bemanning ute, og høyt press på de patruljene som er på vakt. Dette gjelder også i Oslo politidistrikt, og det er slik at det er mange oppdrag politiet ikke kan prioritere å komme til på travle kvelder. Vi ser at flere av hatkrimsakene typisk er i nedre sjikt hva gjelder straffbarhet (hensynsløs adferd, hatefulle ytringer), og at flere av forholdene som opprettes er knyttet til rus og utelivstematikk. Dette kan være forhold som politiet på travle kvelder med flere grove voldsaker, ikke har mulighet å prioritere å kjøre til. Hvis så er tilfelle, så er det flere forhold som ikke fanges opp av politiet.

Dette blir imidlertid mer mulige scenarier som vi ikke har nok kunnskap til å si noe sikkert om. Det kan påpekes at Oslo politidistrikt har et fokus på at hatkrimsaker skal ha prioritet. Likeledes er det slik at vi ofte, i møte med organisasjoner, får høre om forhold som helt klart kan være hatkrim, men som aldri er anmeldt, av svært mange ulike årsaker, også av årsaker som ligger utenfor det politiet har mulighet til å gjøre noe med.

Målet er likevel å få ned mørketall, og mye kan tyde på at for å nå dette målet må man se på politiets innsats, men også oppfordre berørte minoritetsmiljøer til å sette fokus på viktigheten av å anede slike forhold.

3.4 Åsted

Hatkriminalitet skjer i private sammenhenger, i det offentlige rom og via medier. Med ”medier” mener vi her sosiale medier, internett, aviser, men også telefon og mail er definert inn i denne kategorien. Dette for å skille det fra ansikt-til-ansikt møter.

Tabell 10: Åsted i forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2019, etter gruppert åsted og underkategorier av åsted, sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall

Gruppert Åsted	Underkategorier av åsted	Antall 2019	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016
Medier	Sosiale medier (facebook, nettsteder)	28*	27	17	10
	Telefon/ Mail/ Brev	10	7	10	16
	TV/radio/Avis	3	1	1	1
Medier totalt			35	28	27
Nabolag	Leilighet	6	8	5	1
	Offentlige rom/transport/butikk	62	72	57	53
	Oppgang	26	12	11	11
Nabolag totalt			92	73	65
Sentrum	Offentlig kontor	2	2		1
	Offentlige rom/transport/butikk	55	42	37	36
	Utsted **	5	7	26	32
Sentrum Totalt			51	63	69
Skole Arbeid	Arbeid**	68	54	34	14
	Skole	5	5		
Skole/Arbeid totalt			59	34	14
Annet	(Eksempelvis fengsel, religiøst bygg)	8			
Totalt		278	238	198	175

*I 37 av forholdene var det oppgitt at sosiale medier hadde en betydning i saken. Det kan for eksempel være at en krangel har startet på sosiale medier, men at selve den straffbare handlingen skjedde på jobben

**Utsted kan være serveringsteder og barer, men også storkiosker er lagt inn her. Flere forhold har gjerningssted utested, og det er de sakene der fornærmede er vokter eller utestedsansatt. Her er imidlertid de sakene kodet som at de skjedde på jobb

Sosiale medier er åsted i kun 10% av forholdene. Det er grunn til å anta at det reelle antallet er langt høyere enn 28 forhold, og at det her er store mørketall. Vi har i forbindelse med årets rapport sett på hvor mange saker som har en tilknytning til sosiale medier, selv om hovedåstedet ikke var sosiale medier. For eksempel kan det være slik at noen har lagt ut en melding på snapchat som fører til at det blir slossing i skolegården. Antall anmeldte hatkriminalforhold i sosiale medier er fremdeles lavt. I 2019 var det kun i 37 av de til sammen 278 hatkriminalforholdene, at sosiale medier på en eller annen måte har hatt en betydning.

Dette skyldes nok lav anmeldelsestilbøyelighet hos publikum, men sier også noe om at Oslo politidistrikt ikke har opprettet mange slike saker selv. Fokuset er fremdeles på etterforskning av saker som kommer inn, og ikke på aktiv patruljering av nettet med tanke på å avdekke hatkriminalitet. Mye av dette arbeidet ligger for øvrig hos Kripos og til en viss grad hos PST. Kripos opererer det nasjonale tipsmottaket på hatkriminalitet²³ og de oversender flere saker til politidistriktene hvert år. Imidlertid er det bare et marginalt antall slike forhold som sendes Oslo politidistrikt.

²³ <https://www.politiet.no/tjenester/tips-politiet/hatefulle-ytringer-pa-internett/>

Det er en utvikling i politi-Norge på nettopp politiets tilstedeværelse på nett. Politidirektoratet fremhever dette som et viktig satsingsområde, og Kripos har økt fokuset sitt på hatefulle ytringer på nett. Det faller utenfor denne rapporten å gå nærmere inn på denne satsingen. I denne omgang konstanterer vi bare at antallet anmeldte hatkriminalforhold i Oslo, der åstedet er sosiale medier, er så lavt at det er grunn til å anta store mørketall.

Kategorien "offentlig rom" favner naturlig nok vidt, men de fleste anmeldte hendelser skjedde på åpen gate, på vei til eller fra hjemsted, i sentrumsgater til og fra fest, eller på åpne plasser som en park eller lignende. "Nabolag" er en vid definisjon, det kan være rett utenfor bosted, men også på nærbutikk eller i nærheten av bosted. "Sentrum" er definert som sentrumskjernen, men inkluderer også Nedre Grünerløkka og nedre del av Majorstua der det er mange utesteder, samt sentrumsområder i Asker og Bærum.

Det kan være verdt å merke seg at andelen forhold som skjer i nabolag er relativt høyt. Da Oslo politidistrikt startet rapporteringen på hatkriminalitet, var de fleste anmeldelsene på forhold som hadde åsted sentrum. Dette har endret seg, nå har de fleste forhold åsted nabolag. Sentrum var åsted i 41% av forholdene, og nabolag 28% av forholdene i 2015. I 2019 var sentrum åsted i 21% av forholdene, nabolag i 34%.

Under kategorien "Skole/Arbeid" har det også vært en økning, fra 15% i 2014, til 26% i 2019. Av disse var flere forhold i tilknytning til taxinæringen, ansatte på utesteder/vektene, eller vold mot/forulemping av polititjenesteperson på grunn av betjentens (antatte eller faktiske) etnisitet, religion eller seksuelle orientering. Det er altså flere anmeldte forhold som skjer på jobben, enn de som skjer i sentrum til sammen. Også her er det imidlertid grunn til å anta store mørketall. I samtaler med ulike ansatte i særlig taxinæringen kommer det frem at mange har opplevd både at folk har nektet å betale, at de har spyttet eller kommet med trusler, basert på sjåførens antatte etnisitet eller religion. Dette skjer ofte når passasjeren er ruspåvirket, og mange unnlater å anmelde slike hendelser²⁴.

På grunnlagene religion og nedsatt funksjonsevne, utmerker nabolag seg som det mest hyppige åstedet. På etnisitet ser vi en stor økning av anmeldelser som skjer på jobb, og dette er som tidligere nevnt særlig knyttet til servicenæringen, og da særlig vektene og taxisjåfører. På LHBT utpeker sentrum seg:

²⁴ Disse samtaler skjer ofte med medlemmer av politiets samarbeidsforum, eller i etterkant av foredrag politiet holder om hatkriminalitet i trossamfunn eller organisasjoner

Tabell 11. Antall forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2019, etter grunnlag og gruppert åsted, sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall

Grunnlag	Gruppert Åsted	Antall 2019	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016
LHBT	Medier	15	11	7	6
	Nabolag	24	11	17	15
	Sentrum	14	20	21	19
	Skole arbeid	3	5	1	1
LHBT Totalt		56	47	46	41
Etnisitet	Medier	19	14	10	18
	Nabolag	45	58	38	37
	Sentrum	38	21	33	42
	Skole Arbeid	59	43	23	11
	Annet	1			
Etnisitet Totalt		162	136	104	108
Antisemittisme*	Medier	3	4		
	Nabolag	3			
	Sentrum		2		
	Skole arbeid		1		
	Annet		1		
Antisemittisme Totalt		6	8		
Religion	Medier	4	6	8	3
	Nabolag	17	17	16	11
	Sentrum	7	7	9	8
	Skole Arbeid	11	10	10	2
	Annet	1			
Religion Totalt		46	40	43	24
Nedsatt funksjonsevne	Medier			3	
	Nabolag	5	6	2	2
	Sentrum	3	1		
	Skole arbeid				
Nedsatt funksjonsevne Totalt		8	7	5	2
Totalt antall forhold		278	238	198	175

*Som tidligere nevnt er antisemittisme tatt ut som egen kategori fra 2018, dette grunnlaget sorterte tidligere under etnisitet. De forholdene som var på antisemittisme før 2018 vil derfor være innbakt i tallene på etnisitetsgrunnlaget

3.5 Nærmere om fornærmede

Fornærmede i hatkriminaliteter er for 2019, som for tidligere år, svært sammensatt med hensyn til alder, kjønn, statsborgerskap og fødeland. Når det gjelder kjønn får politiet i sine uttrekk opp det kjønnet vedkommende offisielt er registrert med. Siden antall forhold er så lavt, har vi imidlertid mulighet til å manuelt markere de sakene der fornærmede selv beskriver seg som transperson, og det er gjort også i år.

I åtte forhold er fornærmede en organisasjon eller bedrift. I seks forhold er fornærmede både en organisasjon og en person. I 25 forhold er det offentligheten som er fornærmet. Det vil i dette tilfelle si enten en politiansatt, eller at gjerningspersonen for eksempel er tatt inn på ordensforstyrrelse. Et eksempel her er vedkommende som i beruset tilstand, og i en travel sentrumsgate, ropte svært nedsettende ord om muslimer og innvandrere.

3.5.1 Kjønn/Institusjon

Tabell 12: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2019, etter kjønn, sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall

Kjønn Fornærmede	Antall 2019	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016
Mann	146	128	105	109
Kvinne	89	73	58	40
Transperson*	9	3	6	4
Offentligheten/organisasjon/firma (off org)	32	32	28	21
Ukjent	2	2	1	1
Totalt antall forhold	278	238	198	175

*Fornærmede er registrert som mann eller kvinne i politiets registre, men har et annet kjønnsuttrykk enn det oppgitte..

I ni av forholdene oppga fornærmede at en grunnleggende årsak er vedkommendes kjønnsuttrykk/kjønnsidentitet. En person er fornærmet i flere av disse forholdene.

Kategorien "Offentligheten/organisasjon/firma" er en bred kategori. Denne inkluderer blant annet politiansatte med minoritetsbakgrunn som i forbindelse med sitt arbeid har vært utsatt for forulemping/vold eller hatefulle ytringer på bakgrunn av sin etnisitet. Det er i denne kategorien også eksempler på organisasjoner og etater som har mottatt truende meldinger for sitt engasjement. Et eksempel på forholdt anmeldt av en organisasjon i 2019 er organisasjonen som arbeider for flyktningers rettigheter, som opplevde hærverk på eiendommen sin

Fremdeles er det flest menn blant de fornærmede. Antallet kvinner er økende, men ser vi på forholdsmessigheten har den vært lik de siste par årene. Ca 53% av de fornærmede er menn, rundt 32 % er kvinner, 4% transpersoner, resten er organisasjoner eller offentlige institusjoner²⁵.

Som vi skal se i tabellen under varierer kjønnsandelen noe mellom de ulike grunnlagene. På grunnlagene LHBT, etnisitet og antisemittisme er det flest menn som er fornærmet, mens på religion er det flest kvinner. På nedsatt funksjonsevne er det jevt fordelt. Blant de fornærmede under religiøst motivert hatkriminalitet oppgir de fleste kvinner å bære hijab, og at overgrepene hadde

²⁵ Herunder hatkriminalitet rettet mot politibetjenter på bakgrunn av deres religion, etnisitet eller seksuelle orientering

sammenheng med at de bar hijab. Kjønn/institusjon fordeler seg slik etter de ulike grunnlagene:

Tabell 13: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2019, etter grunnlag og kjønn fornærmede, sammenlignet med 2018, 2017 og 2016 . Absolutte tall

Grunnlag	Kjønn	Antall 2019	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016
LHBT	Kvinne	14	10	7	4
	Mann	32	34	31	32
	Transperson	9	5	6	4
	Offentligheten/org/firma	1	1	2	
	Ukjent				
Etnisitet	Kvinne	44	38	25	29
	Mann	93	77	53	63
	Offentligheten/org/firma	24	19	25	16
	Ukjent	1	2	1	
Antisemittisme*	Kvinne	2	1		
	Mann	3	2		
	Offentligheten/org/firma	1	5		
	Ukjent				
Religion	Kvinne	25	20	23	5
	Mann	14	13	20	14
	Offentligheten/org/firma	6	18		4
	Ukjent	1			
Nedsatt funksjonsevne	Kvinne	4	4	3	2
	Mann	4	3	1	
	Offentligheten/org/firma			1	
	Ukjent				
Totalt antall forhold		278	238	198	175

**Som tidligere nevnt er antisemittisme tatt ut som egen kategori fra 2018, dette grunnlaget sorterte tidligere under etnisitet. De forholdene som var på antisemittisme før 2018 vil derfor være innbakt i tallene på etnisitetsgrunnlag

Det at det er flest menn blant de fornærmede er særlig tydelig på grunnlaget LHBT. Det kan ikke ut fra dette trekkes en konklusjon om at det er større sannsynlighet for å bli utsatt for hatkriminalitet dersom man er homofil sammenlignet med lesbisk – til det er tallene våre for små og usikre. Men det vi kan si er at denne tendensen har vært gjennomgående i alle år Oslo politidistrikt har ført statistikk, og at det i alle fall er langt flere anmeldelser på hatkriminalitet mot homofile enn mot lesbiske.

3.5.2. Alder

Vi deler alder inn i barn (under 18 år), ung (20-29 år), voksen (30–49 år) eller eldre (50 år og over). I 2015 og 2016 var halvparten av de fornærmede 29 år eller yngre. Dette har gradvis endret seg, og i 2019 er det kun 16% av de fornærmede som er under 30 år. Det er altså slik at det er i kategorien 30 år eller eldre vi har den største økningen fornærmede i hatkrimanmeldelser. Dette er interessant på mange måter, men det er ikke mulig å gi noen klare svar på hvorfor det er slik. Dette kan skyldes alt fra at voksne og eldre er mer tilbøyelig til å anmelde slike forhold, at det er store mørketall på ulike sosiale medier der yngre muligens er mer eksponert, at politiet lettere fanger opp tilfeller der voksne er involvert enn der yngre rammes (som for eksempel hatkriminalitet knyttet til uteliv og rus). Her mangler vi

kunnskap om årsak, og kan bare vise til hva tallene viser oss.

Tabell 14: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2019, etter gruppert alder fornærmede, sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall

Gruppert alder	Antall 2019	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016
18 og under	14	19	8	23
19-29	30	64	70	64
30-49	101	88	73	48
50 og over	30	33	17	16
Annet/ Offentlig/Organisasjon	33	34	30	24
Totalt antall forhold	278	238	198	175

Den yngste registrerte fornærmede var fem år, og den eldste var 76 år på gjerningstidspunktet. Ser vi på gjerningssted knyttet til alder, ser vi at spredningen er ganske jevn, det er ikke noe som utmerker seg spesielt. Fordelt på faktiske forhold etter åsted fordeler det seg slik:

Tabell 15: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2019, etter gruppert alder fornærmede og gruppert gjerningssted, sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall

Alder fornærmede	Gruppert gjerningssted	Antall 2019	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016
18 år og under	Medier	1	2	1	4
	Nabolag	6	10	3	16
	Sentrum	5	4	4	3
	Skole arbeid	2	3		
Barn totalt		14	19	8	23
19-29 år	Medier	28	11	9	5
	Nabolag	35	21	24	19
	Sentrum	25	16	19	34
	Skole arbeid	28	16	18	6
	Annet	2			
Unge totalt		98	64	70	64
30-49 år	Medier	17	9	10	9
	Nabolag	34	37	30	18
	Sentrum	19	20	25	17
	Skole arbeid	27	22	8	4
	Annet	4			
Voksne totalt		101	88	73	48
50 år og over	Medier	6	4	3	2
	Nabolag	14	16	5	7
	Sentrum	4	5	5	4
	Skole arbeid	4	8	4	3
	Annet	2			
Eldre totalt		30	33	17	16
Annet (off, org, Ukjent)	Medier	9	9	5	7
	Nabolag	5	8	11	5
	Sentrum	9	7	10	11
	Skole Arbeid	12	10	1	1
Annet totalt		34	34	30	24
Totalt antall forhold		278	238	198	175

Ser vi på alder knyttet til grunnlag finner vi samme tendens: Spredningen er ganske jevn, dersom vi deler inn over og under 30 år. Vi ser at få barn under 18 år er fornærmet, uansett grunnlag, og det har ikke endret seg de siste årene.

Ser vi på kategorien etnisitet ser vi at andelen unge har steget betraktelig fra 2018 til 2019, fra 34 fornærmede i aldersgruppen 19-29 i 2018, og til 57 fornærmede i samme alderskategori i 2019, en økning på 68%.

Igjen er tallene små, men de årene vi har målt har det aldri vært så høyt som i 2019. Vi har ingen forklaring på dette tallet, men må fortsette å følge utviklingen.

Tabell 16: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2019, etter grunnlag og gruppert alder fornærmede, sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall

Grunnlag	Gruppert Alder fornærmede	Antall 2019	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016
LHBT	18 år og under	3	4	2	4
	19-29 år	21	22	20	22
	30-49 år	25	18	17	12
	50 og over	6	2	5	2
	Annet/ Off/Org/Ukjent	1	1	2	1
Etnisitet	18 år og under	9	12	3	15
	19-29 år	57	34	25	32
	30-49 år	54	48	44	31
	50 og over	16	21	6	12
	Annet/ Off/Org/Ukjent	26	9	26	18
Antisemittisme*	18 år og under				
	19-29 år				
	30-49 år	2	1		
	50 år og over	3	2		
	Annet/ Off/Org/Ukjent	1	5		
Religion	18 år og under	2	3	3	4
	19-29 år	16	7	24	9
	30-49 år	17	20	9	5
	50 og over	4	3	6	1
	Annet/ Off/Org/Ukjent	7	7	1	5
Nedsatt Funksjonsevne	18 år og under				
	19-29 år	4	1	1	1
	30-49	3	1	3	
	50 og over	1	5		1
	Annet/ Off/Org/Ukjent			1	
Totalt antall forhold		278	238	198	175

*Som tidligere nevnt er antisemittisme tatt ut som egen kategori fra 2018, dette grunnlaget sorterte tidligere under etnisitet. De forholdene som var på antisemittisme før 2018 vil derfor være innbakt i tallene på etnisitetsgrunnlaget

3.5.3. Fødeland og statsborgerskap

Som i tidligere år er, det også en stor spredning i forhold til fornærmedes fødeland og statsborgerskap. Gruppert er det slik:

Tabell 17: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2019, etter gruppert fødeland fornærmede, sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall

Gruppert Fødeland	Antall 2019	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016
Afrika	43	45	46	35
Asia u/ Midtøsten	25	15	16	17
Midtøsten ²⁶	30	32	21	4
Amerika/Sør-Amerika	13	4	8	3
Vest-Europa u/ Norge ²⁷	5	4	5	3*
Øst-Europa	8	9	8	
Norge	103	73	48	46
Org/inst/annet	32	33	28	21
Ukjent ²⁸	19	23	18	46
Totalt antall forhold	278	238	198	175

De fornærmede er født i minst 43 ulike land²⁹.

Blant de som er født i Norge og Europa er det flere av de fornærmede som oppgir at foreldrene ikke er født i Norge. Opplysninger om foreldres fødeland er imidlertid ikke tilgjengelig i straffesaksregisteret og vi får derfor ikke ut autogenerert statistikk på dette, slik vi gjør på eget fødeland og statsborgerskap.

Selv om fornærmede i flertallet av forholdene er født utenfor Norge, er Norge det fødelandet som oftest oppgis, i ca 38% av forholdene. Dette er noe ulikt på de ulike grunnlagene.

På LHBT, antisemittisme og nedsatt funksjonsevne er det et flertall av de fornærmede som oppgir fødeland Norge, mens på religion og etnisitet er flertallet født utenfor Norge:

²⁶ Midtøsten: Her bruker vi definisjonen slik den er gitt i Store Norske leksikon <https://snl.no/taxonomy/1098>

²⁷ Vest-Europa og Øst Europa: I definisjonen av hvilke land som tilhører Vest-Europa og Øst-Europa, bruker vi klassifiseringen som FN benytter: <https://esa.un.org/MigFlows/Definition%20of%20regions.pdf>

²⁸ Ukjent betyr ikke annet enn at fødeland ikke er lagt inn i registreringen av fornærmede. Det er ikke slik at fødeland dermed er ukjent for politiet, men at rapportskriver ikke får dette ut i uttrekket.

²⁹ Det kan være flere da fødeland er ukjent på noen av de fornærmede

Tabell 18: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2019, etter grunnlag og gruppert fødeland fornærmede , sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall

Grunnlag	Gruppert fødeland	Antall 2019	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016
LHBT	Afrika	1	2	6	7
	Asia u/ Midtøsten	3			1
	Midtøsten	8	7	5	
	Amerika/ Sør-Amerika	1	1	3	2
	Vest-Europa u/ Norge	1		2	
	Øst-Europa	2		3	
	Norge	38	29	21	10
	Organisasjon/Offentlig	1	1		
	Ukjent	1	7	4	21
Etnisitet	Afrika	33	33	32	22
	Asia u/ Midtøsten	14	12	8	13
	Midtøsten	15	16	12	3
	Amerika/ Sør-Amerika	12	1	2	1
	Vest-Europa u/ Norge	3	4		2
	Øst Europa	4	6	5	
	Norge	43	31	14	31
	Organisasjon/Offentlig	24	20	25	16
	Ukjent	14	13	6	19
Antisemittisme*	Afrika				
	Asia u/ Midtøsten				
	Midtøsten				
	Amerika/ Sør-Amerika				
	Vest-Europa u/ Norge				
	Øst Europa	2	2		
	Norge	3	1		
	Organisasjon/Offentlig	1	5		
	Ukjent				
Religion	Afrika	8	10	7	6
	Asia u/ Midtøsten	8	3	7	3
	Midtøsten	7	9	4	
	Vest-Europa u/ Norge	1		3	
	Øst Europa		1		
	Amerika /Sør-Amerika			3	
	Norge	15	8	11	5
	Organisasjon/ Offentlig	6	7		5
	Ukjent	1	2	2	4
Nedsatt Funksjonsevne		1		1	
	Afrika				
	Asia u/ Midtøsten			1	
	Amerika/Sør-Amerika		2		
	Norge	4	4	2	
	Org			1	
	Ukjent	3	1		
Totalt		278	238	198	175

Tallene endrer seg noe når vi ser på statsborgerskap. Fornærmede i hatkriminaliteter er i år som tidligere år, primært norske statsborgere, hele 71%:

Tabell 19: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2019, etter statsborgerskap fornærmede i absolutte og prosentvise tall, sammenlignet med absolutte tall i 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall og prosent

Gruppert Statsborgerskap	Antall 2019	% 2019	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016
Afrika	13	5%	8	18	9
Asia u/ Midtøsten	3	1%	2	4	6
Midtøsten	15	5%	5	13	
Amerika/ Sør Amerika	4	1%	2	4	2
Vest-Europa u/ Norge	9	3%	10	8	10*
Øst Europa	3	1%	7	5	
Norge	196	71%	170	115	126
Offentligheten/ Organisasjon	32	12%	33	28	21
Statsløs				1	
Ukjent	3	1%	1	2	1
Totalt antall forhold	278	100%	238	198	175

Dette gjelder også når vi ser på statsborgerskap innenfor de ulike grunnlagene. Flertallet av fornærmede er norske statsborgere. Særlig er det under grunnlaget "Etnisitet" mange av de fornærmede som fremholder at den rasismen de har opplevd kjennes sårende, fordi de anser seg selv for å være norske, men det gis uttrykk for at de ikke tilhører det norske samfunnet. Kun ca en av fem fornærmede under grunnlaget etnisitet er ikke norske statsborgere.

Tabell 20: Forhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt 2019, etter grunnlag og gruppert statsborgerskap fornærmede, sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall

Grunnlag	Gruppert statsborgerskap	Antall 2019	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016
LHBT	Afrika	2	4	5	6
	Asia u/ Midtøsten	1			
	Midtøsten	7	2	4	
	Vest-Europa u/ Norge	1	2	2	7
	Øst-Europa			2	
	Norge	44	38	29	27
	Offentligheten/organisasjon	1	1	2	
	Amerika/ Sør-Amerika	0		2	
	Ukjent	0			1
	Etnisitet	Afrika	9	4	12
Asia u/ Midtøsten		1	2	3	5
Midtøsten		6	2	8	
Amerika/ Sør-Amerika		4	2	2	2
Vest-Europa u/ Norge		7	8	6	3
Øst-Europa		3	6	3	
Norge		106	91	44	80
Offentligheten/ Organisasjon		24	19	25	16
Ukjent		2	1	1	
Antisemittisme*	Norge	5	3		
	Offentligheten/Organisasjon	1	5		
Religion	Afrika	2		1	1
	Asia u/ Midtøsten	1		1	1
	Midtøsten	2	1	1	
	Vest-Europa u/ Norge	1			
	Øst-Europa	0	1		
	Norge	33	31	38	17
	Offentligheten/Organisasjon	6	7		5
	Statsløs	0		1	
Ukjent	1		1		
Nedsatt funksj.evne	Norge	8	7	4	2
	Offentligheten/Organisasjon	0		1	
Totalt antall forhold		278	238	198	175

*Som tidligere nevnt er antisemittisme tatt ut som egen kategori fra 2018, dette grunnlaget sorterte tidligere under etnisitet. De forholdene som var på antisemittisme før 2018 vil derfor være innbakt i tallene på etnisitetsgrunnlaget

Som vist tidligere er det vanskelig å gi et klart entydig bilde av fornærmede i hatkriminaliteter, fordi det varierer fra grunnlag til grunnlag. Eksempelvis vil det innenfor religiøst motivert hatkriminalitet være slik at den typiske fornærmede er en voksen kvinne, født utenfor Norge men norsk statsborger. På LHBT-motivert hatkriminalitet er de fleste fornærmede voksne menn født i Norge med norsk statsborgerskap.

I 47 av 278, altså 17 % av forholdene, er det oppgitt at fornærmede ble fysisk skadet, og måtte oppsøke helsehjelp på bakgrunn av dette.

3.6 Nærmere om identifiserte gjerningspersoner.

I det følgende brukes samlebetegnelsen "gjerningspersoner", men det er svært viktig å presisere at det kun er de færreste av de vi omtaler som gjerningspersoner som er domfelt/bøtelagt på tidspunktet for datauttrekket. Begrepet gjerningspersoner kan derfor fremstå unyansert. I enkelte tilfeller er det antatte gjerningspersoner, i andre tilfeller personer som er frikjent, eller det er personer som faktisk er dømt for hendelsen. Mer presist er det derfor å snakke om mistenkt/siktet/domfelt. Som en samlebetegnelse bruker vi likevel begrepet gjerningsperson, men altså med de forbehold som her er nevnt. Vi gjentar det som ble omtalt i metodekapittelet: Det som beskrives her er de som er registrert som gjerningsperson i anmeldelsen. Vi kan derfor ikke slå fast hva som kjennetegner de som begår hatkriminalitet, det eneste vi kan peke på er variabler som beskriver de som blir *anmeldt* for hatkriminalitet.

Noen identifiserte gjerningspersoner går igjen i flere forhold. I tillegg er det slik at det i noen forhold med ukjent gjerningsperson, er oppgitt at det var flere gjerningspersoner. Det reelle tallet på antall gjerningspersoner i de anmeldte hatkrimforholdene kan vi derfor ikke si med sikkerhet.

For å kunne si noe om gjerningspersoner har det vært nødvendig å ta et eget uttrekk på forhold registrert på identifiserte mistenkt/siktet/domfelt. For 2019 ble det registrert 218 mistenkteforhold der mistenkte er identifisert. Totalen i det følgende vil altså være de 218 mistenkteforholdene der det er registrert kjent gjerningsperson³⁰. Dette er ikke 218 unike personer, da noen som sagt er mistenkt/siktet/domfelt i flere forhold. Det er derfor vi får den noe tunge betegnelsen mistenkteforhold.

3.6.1. Kjønn

Tabell 21 Kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2019 etter kjønn mistenkt, sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall.

Kjønn	Antall 2019	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016
Kvinne	45	33	37	22
Mann	165	156	131	146
Institusjon/ Organisasjon/annet	8	4	13	1
Totalt antall forhold	218	193	181	169

Det er som vist flest menn blant de fornærmede, og det gjelder også for identifiserte gjerningspersoner i de anmeldte hatkrimforholdene i Oslo. Hele 76 % av de identifiserte gjerningspersonene er menn. Dette er samme tendens som i tidligere år. Generelt er det flere menn enn kvinner som er registrert som gjerningspersoner i anmeldte hatkrimforhold i Oslo politidistrikt, men andelen varierer noe for de ulike grunnlagene. Noe av årsaken til mannsdominansen er at langt de fleste anmeldte forholdene er på Etnisitet, hvor det er en klar overvekt av mannlige gjerningspersoner. I hele 101 av 128 mistenkteforhold på etnisitet er gjerningspersonen en mann. Men også på de andre er det menn som dominerer: På kategorien nedsatt funksjonsevne er samtlige kjente gjerningspersoner menn. På mistenkteforhold LHBT er 8 gjerningspersoner kvinner, 40 er menn. På antisemittisme er det to kvinner, 2 menn og en organisasjon. På religion er det 8 kvinner, 16 menn og 2 organisasjoner. Vi kan altså konkludere med at et stort flertall av kjente gjerningspersoner i anmeldte hatkrimforhold er menn.

³⁰ Ikke de 278 fornærmedeforholdene som tidligere vist til

3.6.2. Alder

Aldersfordelingen for identifiserte gjerningspersoner er så å si lik den for fornærmede: For identifiserte gjerningspersoner er 29 % under 30 år og 68 % er over 30 år (3% er organisasjoner eller lignende)

Tabell 22: Kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2019 etter etter alder mistenkt. Sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall og prosent

Alder	Antall	%andel	Antall	%andel	Antall	%andel	Antall	%andel
	2019	2019	2018	2018	2017	2017	2016	2016
18 og under	17	8%	16	8 %	14	8%	8	5 %
19-29	45	21%	42	22 %	47	26%	55	32 %
30-49	98	45%	71	37 %	55	30%	55	32 %
50 og over	50	23%	60	31%	51	28%	50	30 %
Organisasjon/ Institusjon/annet	8	3%	4	2 %	14	8%	1	1 %
Totalt antall forhold	218	100%	193	100%	181	100%	169	100 %

Den største endringen fra 2018 er at antallet voksne, altså de mellom 30 og 49 år har økt noe, mens antallet og dermed andelen eldre , altså de over 50 år har sunket noe. Dette kan være utslag av tilfeldige variasjoner. Det som imidlertid holder seg stabilt er at det er få barn som er gjerningspersoner i anmeldte hatkrimforhold, kun 8% i 2019, et forholdstall som har holdt seg stabilt over flere år.

Den yngste registrerte gjerningspersonen var 12 år, den eldste var 81 år på gjerningstidspunktet. Fremdeles er det slik at vi finner hovedtyngden av gjerningspersoner i gruppen godt voksne menn. Det grunnlaget som skiller seg ut, er LHBT. Det fremkommer dersom vi ser alder på kjent gjerningsperson på de ulike grunnlagene. Vi har for enkelthets skyld her delt opp i barn/unge som en kategori (til og med 29 år) og voksne/eldre i en kategori (30 år +):

Tabell 23: Kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2019 etter grunnlag og alder, sammenlignet med 2018. Absolutte tall og prosentvis fordeling innenfor hvert grunnlag

Grunnlag	Alder	Antall 2019	Antall 2018
Antisemittisme	Barn/unge		3
	Voksne/eldre	4	2
%andel 30 + Antisemittisme		100%	
Etnisitet	Barn/unge	33	74
	Voksne/eldre	95	25
%andel 30 + Etnisitet		74%	
Religion	Barn/unge	4	
	Voksne/eldre	22	33
%andel 30 + Religion		84%	
LHBT	Barn/unge	23	29
	Voksne/eldre	25	18
%andel 30 + LHBT		52%	
Nedsatt funksjonsevne	Barn/unge	4	1
	Voksne/eldre	2	4
%andel 30 + Nedsatt f.evne		33%	
Annet (org)		8	4
Totalt antall forhold		218	193

Som vi ser er et flertall av de kjente gjerningspersonerne 30 år eller eldre, men med unntak på nedsatt funksjonsevne og LHBT der det er mer jevnt fordelt.

Det fremkommer ofte i det offentlige ordskiftet at hatkriminalitet er et stort problem blant barn og unge³¹. Det kan godt være tilfelle, men det viser seg altså ikke generelt i de anmeldte forholdene i Oslo. Tvert imot. Ser vi på anmeldte forhold generelt er det de godt voksne som er mistenkte i denne type straffbare forhold. Det må imidlertid følges med på om andelen yngre på LHBT og nedsatt funksjonsevne fortsetter å bryte med de andre grunnlagene på aldersvariabelen.

3.6.3. Fødeland og statsborgerskap

Til sammen er det registrert 25 ulike fødeland på kjente gjerningspersoner. I noen forhold er mistenktes fødeland ukjent, det vil si at mistent/siktet/domfelte i hatkrimforholdene i Oslo politidistrikt har bakgrunn fra minst 25 land. Gruppert fordeler **fødeland** seg slik:

Tabell 24: Kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2019 etter gruppert fødeland mistenkt. Sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall og prosent

Gruppert Fødeland	Antall 2019	%andel 2019	Antall 2018	%andel 2018	Antall 2017	% 2017	Antall 2016	% 2016
Afrika	11	5%	21	11 %	13	7%	6	3%
Asia uten Midtøsten	9	4%	3	2 %	11	6%	5	3%
Amerika/ Sør-Amerika	8	4%	8	4 %	1	1%	2	1%
Midtøsten	4	2%	5	2,5 %	7	4%	6	3%
Vest Europa u/ Norge	14	6%	4	2 %	7	4%	9*	5%
Øst Europa	17	8%	10	5 %	19	10%		
Norge	135	62%	133	69 %	109	60%	126	75%
Organisasjon/firma/annet	8	4%	4	2 %	13	6%	1	1%
Ukjent	12	5%	5	2,5 %	1	1%	14	9%
Totalt antall forhold	218	100%	193	100%	181	99%	169	100%

Ser man på fødeland utenfor Norge, var det gruppen født i et afrikansk land som pekte seg ut i 2018. I 2019 har antall som er født i et afrikansk land gått ned fra 21 til 11 mistenkteforhold. Antallet i mistenkteforhold som er født i et Vest-Europeisk land er gått opp, fra 4 til 14 mistenkteforhold. Antallet i mistenkteforhold som er født i et Øst-Europeisk land er gått opp, fra 10 til 17 mistenkteforhold. Dette kan, med så små tall, skyldes tilfeldige variasjoner.

På antisemittisme og religion er et klart flertall født i Norge. Det gjelder også på etnisitet, men der er det også innslag fra flere andre land. Dette vil si at en eventuell antakelse om at rasistisk motivert hatkrim kun utøves av etnisk norske overfor personer med annen etnisk bakgrunn enn norsk, ikke stemmer med de anmeldte forholdene i Oslo. På grunnlag LHBT er et flertall, 66% av kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold, født utenfor Norge. Igjen: Med så små tall kan vi ikke si noe om trender, vi ser at vi kan få ulike utslag fra år til år. Denne fordelingen har imidlertid vært lik de siste årene. Dette ser vi blant annet i følgende tabell som viser fødeland til gjerningspersoner etter hvilket grunnlag de er mistenkt/siktet/domfelt for:

³¹ Se blant annet denne debatten i stortinget <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2018-2019/refs-201819-03-12/6#140959-1-2>

Tabell 25: Antall kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2019 etter grunnlag og gruppert mistekt. Sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall

Grunnlag	Fødeland Gruppert	Antall 2019	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016
LHBT	Afrika	5	19	12	6
	Asia uten Midtøsten	3		4	2
	Vest-Europa u/ Norge	7	2	3	6
	Tidligere Øst Europa	8		8	
	Midtøsten	2	1	2	1
	Norge	16	23	10	34
	Amerika/ Sør-Amerika	1	2		
	Institusjon/Ukjent	6		2	2
LHBT totalt		47	47	40	51
Etnisitet	Afrika	6	2	1	
	Asia uten Midtøsten	4	1	2	2
	Vest- Europa u/ Norge	7	1	3	2
	Tidligere Øst-Europa	9	10	7	
	Midtøsten	2	2	1	5
	Norge	94	81	72	77
	Amerika/Sør-Amerika	2		1	2
	Institusjon / Ukjent	8	4	7	8
Etnisitet Total		133	101	94	96
Antisemittisme*	Norge	4	4		
	Institusjon/ Ukjent	1	2		
Antisemittisme totalt		5	6		
Religion	Afrika				
	Asia uten Midtøsten			5	1
	Vest-Europa u/ Norge			1	1
	Tidligere Øst Europa			4	
	Midtøsten		2	4	
	Norge	21	24	22	15
	Amerika/Sør-Amerika	2	6		
	Institusjon/ Ukjent	3	1	4	4
Religion Totalt		26	33	40	22
Nedsatt funksjonsevne	Asia	2	2		
	Amerika/Sør-Amerika	3			
	Norge	1	1	5	
	Vest-Europa u/Norge				
	Institusjon/annet	1	2	2	
Nedsatt funk.evne totalt		7	6	7	
Totalt antall forhold		218	193	181	169

*Som tidligere nevnt er antisemittisme tatt ut som egen kategori fra 2018, dette grunnlaget sorterte tidligere under etnisitet. De forholdene som var på antisemittisme før 2018 vil derfor være innbakt i tallene på etnisitetsgrunnlaget

Det er fremdeles slik at personer født i Norge utgjør et flertall i alle kategorier, med et klart unntak for LHBT.

På statsborgerskap er det følgende fordeling:

Tabell 26: Antall kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2019 etter gruppert statsborgerskap mistenkt. Sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall og prosent

Gruppert statsborgerskap	Antall 2019	%andel 2019	Antall 2018	%andel 2018	Antall 2017	%andel 2017	Antall 2016	%andel 2016
Afrika	4		11	6 %	3	1.5%	3	2%
Asia uten Midtøsten	2		1	0,5 %	5	2.5%	2	1%
Midtøsten	5		3	1,5 %	3	1.5%	1	1%
Vest-Europa utenom Norge	19		6	3 %	10	6%	12*	8%
Tidligere Øst Europa	17		4	2 %	16*	9%		
Norge	163		163	84 %	129	71%	150	88%
Sør Amerika					1	0.5%		
Ukjent / Institusjon	8		5	3 %	14	8%	1	1%
Totalt			193	100	181	100	169	100

De kjente gjerningspersonene hadde i 2019 statsborgerskap fra 18 ulike land. Det er likevel slik at de fleste kjente gjerningspersonene har norsk statsborgerskap. Det gjelder for alle grunnlag med unntak av nedsatt funksjonsevne:

Tabell 26: Antall kjente gjerningspersoner i mistenkteforhold registrert som hatkriminalitet i Oslo politidistrikt i 2019 etter grunnlag og gruppert statsborgerskap mistenkt. Sammenlignet med 2018, 2017 og 2016. Absolutte tall

Grunnlag	Gruppert statsborgerskap	Antall 2019	Antall 2018	Antall 2017	Antall 2016
LHBT	Afrika	2	10	3	2
	Asia u/ Midtøsten	2			1
	Midtøsten	3		1	1
	Vest-Europa u/ Norge	7	2	4	7
	Tidligere Øst Europa	8		5	
	Norge	26	35	26	40
	Institusjon/ ukjent/annet			1	
LHBT Totalt		47	47	40	51
Etnisitet	Afrika	2	1		
	Asia u/ Midtøsten				
	Midtøsten	2	1		
	Vest-Europa u/ Norge	7	2	4	2
	Øst Europa	8	4	7	
	Norge	109	91	75	94
	Sør Amerika			1	
Institusjon/ ukjent/annet	4	2	7		
Etnisitet totalt		133	101	94	96
Antisemittisme*	Norge	4	4		
	Institusjon/ organisasjon/ukjent	1	2		
Antisemittisme totalt		5	6	7	

Religion	Afrika				1
	Asia u/ Midtøsten			5	1
	Vest-Europa u/ Norge	2	1	2	3
	Tidligere Øst Europa	1		4	
	Midtøsten		2	2	
	Norge	21	30	23	16
	Institusjon/ Organisasjon	2		4	1
Religion totalt		26	33	40	22
Nedsatt funksjonsevne	Asia u/ Midtøsten		1		
	Vest-Europa u/Norge	3	1		
	Norge	3	3	5	
	Institusjon/ Organisasjon	1	1	2	
Nedsatt funk.evne totalt		7	6	7	
Totalt antall forhold		218	193	181	169

*Som tidligere nevnt er antisemittisme tatt ut som egen kategori fra 2018, dette grunnlaget sorterte tidligere under etnisitet. De forholdene som var på antisemittisme før 2018 vil derfor være innbakt i tallene på etnisitetsgrunnlaget

I sum er det slik at i de anmeldte hatkriminalitetssakene i Oslo politidistrikt i 2019 er altså de fleste gjerningspersoner voksne menn som er født i Norge og har norsk statsborgerskap. Unntaket er innenfor LHBT-motivert hatkriminalitet, der hovedtyngden av de kjente gjerningspersonene er unge menn som er født utenfor Norge, men som har norsk statsborgerskap.

3.6.4 Rus og sosiale utfordringer

Det kan være flere forhold der rus er involvert enn det som her kommer frem. For at ruspåvirkning skal tas med i denne rapporten, må det være oppgitt i ett eller flere av sakens dokumenter. "Ruspåvirket" er et bredt uttrykk og omfatter påvirkning av både narkotika og alkohol. Det varierer også hvor mye som er konsumert, og dermed hvor sterkt man er påvirket.

Til sammen er det oppgitt ruspåvirkning i 106 av 218 mistenkteforhold, altså i ca halvparten av forholdene. Dette er et absolutt minimum, blant annet fordi det i flere av forholdene der gjerningsperson er ukjent, er oppgitt at vedkommede var svært beruset. Ruspåvirkning er altså en faktor i flere av hatkriminalitetssakene i Oslo politidistrikt i 2019, som i tidligere år. Det kommer også frem i flere avhør at mistenkt/siktete selv vektlegger at dette ikke ville skjedd dersom vedkommende var edru.

I flere av de mest alvorlige sakene der vold er utøvet, er mistenkt/siktet klart ruspåvirket. I noen av tilfellene er det også oppgitt en kombinasjon av rus og psykiske utfordringer/diagnoser³². I noen av forholdene nevner mistenkte dette selv som årsak til sin adferd.

Det er imidlertid også slik at det i flere av forholdene er slik at gjerningspersonen verken har vært ruspåvirket eller har oppgitt å ha psykiske utfordringer, men tvert imot er opptatt av å forklare at man har foretatt en rasjonell handling, og bruker tid, blant annet i avhør, på å forklare og rettferdiggjøre sine handlinger.

³² Blant annet dokumentert med legerklæringer

Ut fra informasjonen som er lagt inn i saken kan vi også si noe om arbeidslivstilknytning. Dersom dette skal gjøres grundig må man imidlertid gå inn i andre registre enn STRASAK og undersøke for hver enkelt gjerningsperson. Dette er ikke gjort, men informasjonen som er tilgjengelig i anmeldelsene gir en liten indikasjon.

I 88 av de 218 mistenkteforholdene (40%) er det oppgitt at mistenkte står utenfor arbeidslivet. Det kan være at vedkommende er arbeidsledig, trygdet, sykmeldt, pensjonist eller lignende. I 38 av mistenkteforholdene har vi ingen informasjon om arbeidstilknytning. Det kan altså være flere enn de 83 som står utenfor arbeidsmarkedet. De øvrige er i jobb eller går på skole, eller mistenkte er en etat eller organisasjon. Ut fra det vi vet er det altså flere av de kjente mistenkte i hatkriminalmeldelser som står utenfor arbeidslivet, enn det som gjelder for befolkningen generelt.

3.7 Relasjon mellom fornærmede og mistenkt/siktet

I hovedtyngden av de anmeldte hatkriminalforholdene var det ikke en forutgående relasjon mellom fornærmede og gjerningspersonen. I 47 av forholdene (ca 20%) er det oppgitt at man hadde et visst kjennskap forut for den intrufne episoden. Ofte er dette et naboforhold.

4. Avslutning

Vi har i denne rapporten sett nærmere på anmeldelsene på hatkriminalitet i Oslo i 2019, og kjennetegnet ved henholdsvis fornærmede og mistenkt/siktet/domfelte.

Det vi ikke har tatt med er hvordan sakene er avgjort. Dette er fordi det på uttrekkstidspunktet var mange uavklarte saker, det vil si at etterforskningen enda pågår, eller at etterforskning er avsluttet men saken ligger hos påtale i påvente av en avgjørelse. Noen forhold er og berammet for tingretten.

Dersom man skal gi et fullstendig bilde av hvordan sakene er avgjort, må dette uttrekket tas på et annet tidspunkt enn ved årsskiftet, og evt følges opp i en egen rapport.

Det som kan sies er at avgjørelsene varierer over et bredt spekter. Flere saker er henlagt på ukjent gjerningsperson eller bevisets stilling, men det er også flere forhold som venter på behandling i tingretten, eller som har ført til fellende dom.